

² ZIVLJENJE IN SVET

T E D E N S K A R E V I J A

ŠTEV. 2.

KNJIGA 24.

(LETO XII)

V LJUBLJANI, 11. JULIJA 1938.

OČE IN SIN

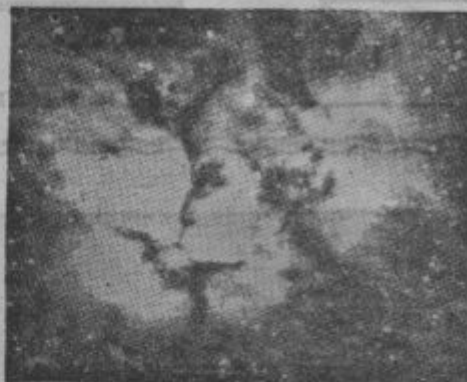
VESOLJSTVO NI PRAZNO

TEMNI IN SVETLI OBLAKI V VSEMIRJU — KOZMIČNI PLINI — KALCIJ
MED ZVEZDAMI

Veliki zvezdoslovec W. Herschel se je bavil v zadnjih letih svojega življenja posebno z opazovanjem Rimske ceste. Z mogočnimi teleskopi, ki jih je gradil sam, je skušal prešteti število zvezd, ki so se mu kazale. Njegova sestra Karolina, ki mu je pri tem pomagala, poroča, da je neke noči nenadno vzkliknil: »Saj to je vendar prava luknja v nebuli!« Ko se je hotela o tem prepričati, je sredi nešteti zvezd v resnici zagledala polje, v katerem ni bilo videti niti ene zvezde in ki se je črno in razločno odražalo od motno svetlikajočega se nebeškega ozadja. Ta čudna najdba in ugotovitev predstavlja enega izmed redkih primerov, v katerih se je veliki učenjak motil. Danes namreč vemo, da so to, kar je tedaj videl, vse kaj drugega neko »luknje«. Prostor, ki ga je opazoval, ni bil prazen, temveč nasprotno napolnjen s temnim oblakom kozmičnega prahu, ki je zaslanjal svetlobo zadržaj ležečih zvezd.

Herschel je odkril potem še veliko število takšnih temnih mest v srebrnem traku Rimske ceste in je sestavil tudi poseben seznam o njih. Po njem so se začeli tudi drugi astronomi zanimati za te temne lise na zvezdnem nebu. Odkrili so jih skoraj vsepovsod na nebu in mnoge imajo veliko razsežnost. Navzlic temu pa ni dolgo tega, kar so uganili pravo naravo teh »ogljениh vreč«, kakor jih imenujejo drastično v jeziku astronomov. Šele starosta moderne nebesne fotografije, Max Wolf v Heidelbergu, je pokazal s pomočjo svojih sijajnih posnetkov, da gre za oblake kozmičnega prahu. Z umnimi načini je mogel izračunati celo oddaljenost in razsežnost takšnih oblakov. Ti oblaki zakrivajo zvezde za seboj kakor oblaki v zemeljskem ozračju sonce, tako da je videti nebo, ki ni v resnici nikoli popolnoma temno na takšnih mestih črno in brez zvezd.

Narava pa je v svojih možnostih neizčrpna. Iste temne oblake nam kaže na mestih neba kot svetlikajoče se meglice. Sredi blestečih se stalnic se vlečejo tu pa tam žareči traki. Njih svetlo-

Neppravilno oblikovani, večkrat kaotično razklani, odsevajo svetli plinski oblaki med zvezdami (Fot. Mount Wilson)

ba je razpršena in belkasta in včasih tako močna, da jih je mogoče opaziti že z neoboroženim očesom, kakor n. pr. slovito veliko prameglo v Orionu. Mnoge meglice so človeškim očem nevidne, kažejo pa se razločno na fotografskih posnetkih. Njih svetloba je namreč sestavljena iz kratkih valov, ki so nam nevidni, učinkujejo pa tem močnejše na fotografsko plast. Na posnetkih z velikimi teleskopi kažejo ti svetli oblaki pogostoma najbolj fantastične oblike. Včasih so kakor nad vse tenke prepone, drugič kakor razčlenjene svetlobne lise, ki so jih zdrobile orjaške pesti.

Domnevali so, da gre pri teh oblakih za gradivo novih svetov, za stanje materije, iz katere bodo nastale harmonične zvezdne tvorbe. Spektroskop, čudežni instrument astronomije, pravi, da sestoje te meglice deloma iz majhnih, trdih delcev, iz resničnega prahu, ki odseva svetlobo okoliških zvezd. Deloma pa gre tudi za pline, ki svetijo za voljo istih zvezd. Ti plini pa ne gorijo, kakor so domnevali prej, temveč gre le za tako »mrzlo žarenje«, za izžarevanje svetlobe zelo razredčenih plinov. Od kod izvirajo ti plini, da-li gre v resnici za preobilno materije ali pa za »izmečke« zvezd, je še popolnoma neznano. Gotovo pa je, da smo tu na sledu zelo važnemu dogajanju v vesoljstvu. Zvezdoslovci so poskušali tu-

di dohnati, ali se kažejo kakšne spremembe v teh oblakih. Če delujejo tudi tam mogočne sile kakor v našem svetovju, tedaj se morajo pokazati kakršnakoli gibanja in toki, kakor se ne prestando vije in giblje dim iz cigarete. Toda človeške časovne mere so premajhne, da bi zadostovale za takšne pojave. Komaj nekoliko desetletij je, od kar opazujejo te megle. To je proti časovnim merilom vesoljstva manj nego nič in zato ni čudno, da takšnih sprememb doslej niso opazili. Danes so kozmični oblaki natančno tam in kažejo natančno iste oblike kakor pred 50 leti.

Eno najbolj čudnih odkritij novejšje astronomije je to, da so v vesoljstvu med zvezdami vsepovsod atomi kalcija. Imenujejo ga zato interstelarni (medzvezdni) kalcij. Bil je spet spektroskop, ki nam je omogočil to odkritje. Pri razčlenjevanju zvezdne svetlobe s tem orodjem so ugotovili vedno znova skrivnostne črte, ki niso mogle izvirati od zvezd temveč od kalcijevih atomov v prostoru med nami in zvezdami. Pozneje so odkrili, da so v pro-

storju na podoben način tudi natrij in druge prvine.

Prostorje med zvezdami torej ni prazno. To pomeni veliko spoznanje v astronomiji zadnjih dvajset let. To spoznanje je namreč pokazalo, da so bili vsi dotedanji nazori o razsežnostih v vesoljstvu večinoma napačni. Vse meritve so se namreč naslanjale na domnevo, da prihaja svetloba zvezd neovirano skozi prazni prostor do nas. Potem se je izkazalo, da je ta pogled v prostornino tako rekoč kalen. Da svetlobe, ki smo jih opazovali pri zvezdah, niso prave. Narava je odgrnila radevednim človeškim očem novo skrivnost, ki jo sedaj obdelavajo zvezdoslovci z vso vnemo. Začeti so morali domala znovega. Sele tedaj, ko bodo znani svetlobo absorbirajoči učinki temnih oblakov v vesoljnosti, bodo lahko sklepali z večjo gotovostjo o natančnejši zgradbi vesoljstva. Danes pa smo še toliko daleč, da lahko rečemo, da se dosedanja nazori o zgradbi sveta ne razlikujejo mnogo od novih spoznanj.

Po razpravi dr. M. Richterja—kj

GOLOB IN VEDA

Pred nekaj meseci je občinski svetnik v Parizu zahteval, naj oblašt zatre golobe. Hitro zatem pa je v *Revue des deux Mondes* prof. Leon Binet razložil, katere koristi nam golobje nevede izkazujejo. Fiziologi so podrobno proučevali te uboge ptice: merili in zapisovali krvni pritisk, dokazali, da jim a priori ni treba pripisovati klasičnih ravnalnih refleksov, kakršni delujejo pri sesalcih. Orisali so mehanične reakcije njihovih prebavil: z izredno lahkoto bljuvajo in spričo tega utegnejo služiti za biološko doziranje digitalna, ki povzroča spovračanje. Proučili so takisto golobov tek: dočim kura venomer zoblje, kakor bi bila rojena za žrtje, se golob sili zgolj ob potrebi, on uživa da se ohrani pri življenju. To bi bilo nekaj za Sokrata, za asketa, za Molièrovega skopuha Harpagona!

Goloba so uporabili kot biološki reaktiv ali kot poskušnega »zajčka« pri endokrinških eksperimentih (žlezah z notranjim izločanjem). Golobu se poveča teža ščitne žleze jeseni, zmanjša se spomladi in poleti, za močnega delovanja ščitnice ne nesejo toliko jajec in ta so po večini moška.

L. Binet opozarja na vpliv svetlobe: golob odraste v dobi, znatno odvisni od luči, kakršna ga je obdajala. Ponoči se mu zniža temperatura za 0,74°, hkrati se mu dihanje malo upočasni. Nasprotno pa je pri so-

vi nočna temperatura višja od dnevne. Če mu vzamejo možgane, ohrani ravnovesje. S primerno hrano ga moreš še dolgo obdržati pri življenju. Ako je mlad, je regeneracija mogoča. A. K.

POZDRAV NESMRTRNIKU

Člani francoske akademije so si minuli mesec izvolili novega tovariša—nesmrtnika, leta 1868 rojenega »branitelja prestola in oltarja«, ravnatelja rojalističnega lista »*Action française*«, pisatelja in politika Charlesa Maurrasa, avtorja knjig: Pot v paradiz, Starodavne Atene in Bodočnost inteligence.

Neki krogi so bili tega dogodka zelo veseli, večini francoskih kulturnih delavcev pa izbira akademikov razumljivo ni bila po godu. Blumov dnevnik »*Le Populaire*«, organ central du Parti socialiste, je takole pozdravil novega nesmrtnika:

»Francoska akademija je imela izbirati med pesnikom in javnim psovačem, med Fernandom Grehom in Charlesom Maurrasom. Odločila se je z 20 glasovi proti 12 za psovača. Sicer pa — če je René Benjamin vstopil med Goncourtovce, zakaj bi Maurras ne vstopil med Richelleujevce? S tem, da ga je sprejela med svoje člane, Akademija nikakor ni izbrisala s sebe nešteti žaljivk, s katerimi jo je že od nekdaj obkladala »*Action française*«. — Toda po toči zvoniti...« pk

NAPREDEK HLADILNE TEHNIKE

ZNANOST SKRBI ZA UDOBNOST VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

V hladilni tehniki ima odločilno vlogo hladilna snov, ki poteguje s svojim izpuhovanjem okoliško toploto nase in ustvarja tako nizke temperature. Tehniki ne prestando iščejo novih snovi te vrste, ker zavisi od tega ves ustroj hladilnih naprav in njih uporabnost. Takšen pripomoček so odkrili pred kratkim v negorljivih in nestrupenih fluoroklorovih derivatih metana in etana, ki sta dve glavni sestavini zemeljskih plinov. Z njimi je doživela hladilna tehnika nenadejan napredek, ki se kaže zlasti v Zedinjenih državah. Tam se proizvodnja hladilnih naprav lahko primerja s proizvodnjo avtomobilske industrije. Tudi medicina ima od hladilne tehnike velike koristi. Ta tehnika ji ne omogoča samo natančne naravnave »podnebja« v operacijskih dvoranah in bolniških sobah, temveč ji daje na razpolago tudi naprave za klimatske komore, ki je v njih mogoče poljubno urejati temperaturo in vlago in ki so važen pripomoček za zdravljenje bolezni v dihalnih organih.

Do važnih spoznanj je prišla hladilna tehnika tudi v področju konserviranja živil. Pri hlajenju sadja ob temperaturah, ki so nekaj nad ničlo, se pojavljajo še mnoge, sadja uničujoče bolezni, ki jim pravega vzroka in poteka do danes še ne vemo. Gre bržkone za komplicirane pojave. Proučevanje najugodnejših pogojev za hladno shranjevanje sadja je posebno težko zavoljo tega, ker ima vsaka sadna vrsta svoje individualne zahteve. Posebno pozornost obračajo v novjšem času stanju tolašče med hranitvijo. Doslej so menili, da so krivi uničenja živil v shrambah pred vsem mikroorganizmi ali pa kemične spremembe v beljakovinah in ogljikovih vodanih. Samo za maslo in slanino so menili, da je kriv visoki odstotek tolašče. Kakor so pa pokazali poskusi, je odstotek tolašče brez vsakega pomena za kvaro živil. Tudi moka postane n. pr. žaltava, čeprav je v njej komaj za 1 odstotek tolašče. Pri masti sami nikakor ni potrebno, da se nje večji del kemično spremeni, da postane žaltava. Za to zadostuje, da se odložki odstotkov spremene v druge snovi. Vsakovrstni fermenti in mikroor-

ganizmi, med njimi zlasti glivice plešni kaj lahko povzročajo uničenje tolašče. Če se hočemo tega izogniti, moramo živila hraniti v nizkih temperaturah 5 do 21 stopinj pod ničlo.

Da je Amerika glede proizvodnje in porabe klimatskih naprav na prvem mestu, je v državi, ki ima povprečne poletne temperature 35 stopinj in 50-odstotno zračno vlago, zelo umljivo. Klimatske naprave v kinematografih in gledališčih so se začele uveljavljati v zadnjih letih na vso moč sicer tudi v Evropi, toda takšne naprave v jedilnih in spalnih vozovih so še vedno ameriška posebnost. Ko je železniška družba za progo iz Baltimorea v Ohio uvedla v jedilne vozeve hladilne naprave, je začelo število njenih potnikov tako naraščati, da je za 35 odstotkov prekorsilo število potnikov Pensilvanske železniške družbe, največje železniške družbe v Zedinjenih državah. Izdatki za udobnost potnikov so torej nekaj, kar prinaša korist podjetjem. Sedaj se v Zedinjenih državah trudijo, da bi razširili klimatske naprave tudi v stanovanja. Doslej pa v tem pogledu še ni zaznamovati velikega napredka, in sicer zato, ker so potrebne naprave vendarle drage in ker zahtevajo za svojo namestitve tudi preveč prostora. Vendar pa prednjači Amerika svetu tudi v tem področju.

nk—j.

S. PERSKY

Za svojo 68 letnico se je preselil v carstvo senc Sergej Persky, komandér Častne legije. Kakor Melchior de Vogué pred njim je Francozom dolga leta kazal umetnine ruskega slovstva. Spisi: Tolstoj in Ibsen, Tolstoj po domače, Dostojevskega življenje in delo, Prvaki ruskega romana. Tri zakonščice: Natalija Puškin, Ana Dostojevska, Sofija Tolsta, Od Nikolaja II. do Ljénina, itd. Razen tega je dr. Persky predaval o ruski književnosti na Francoskem kolegiju ter odlično francozil svoje rojake: Gorskega (15 knjig), Leonida Andrejeva, Merežkovskega, Veresajeva, itd. Precej časa je sodeloval pri Clemenceaujevem glasilu L' Aurore, dalje pri listu L' Homme libre. L. 1917. je imel diplomatsko misijo v Švici, sicer pa je bil med vojno vojaški zdravnik v Lyonu. Odlični, nadarjeni družabnik je imel obilo prijateljev tudi po Helveciji.

A. D.

A R I E L

(ODLOMEK ROMANA »STUDENT STEFAN«)

RUDOLF KRESAL

N A D A L J E V A N J E

Gabrijela je ostala sama. Mirna, vdana, pričakujoča najhujšega. Sedla je na divan. In sama s seboj poluglasno govorila:

»Da, že spet! — Konec. — Kmalu bo konec. — Vsi bodo rešeni. Le meni ne bo nič pomagano...«

Ariel se je čez nekaj minut vrnil. Gabrijele ni slišal. Opetekajoč se je prišel od divana in se zgrudil nanj, da so peresa ostro zajejala.

»Ze spet!« je zašepetal.

»Pomiri se, Ariel!« je tresoč se dejala Gabrijela. »Pomagati ji ni moči. Konec. Kmalu bo konec!«

»Da, da, kmalu bo konec«, je razdraženo siknil. »Da bi že bil! Zdaj je vse prepozno. Konec bi moral biti pred mano, pred tabo, pred Vilmo! O, da bi že bil! — Sicer zblaznim še jaz. Ti. Vilma. Vse je prekleto. To, to, ona je, ki ubija! Blaznost je, ki ubija vse, sonce, dneve, noči. Vse nam je sovražno. To je! — Gabrijela, nocoj je spet dolil — Na dvorišču. — Z gorečimi svečami. — Lase ima razpletene. — In poje! — Ze spet poje! — Ko vsaj ne bi pela!«

»Ariel, čemu se tako vznemirjaš!«

»Čemu se tako vznemirjam, Gabrijela! Ali nič ne vidiš? — Nocoj je tako čudna tema! — Čuj, prav tako je, kakor da govori ta črna, vsepovsod svoje strašne roke iztezajoča pošast. — Ali slišiš, kako čudno zveni? — Odkod? — Odkod? — Ne vem odkod! Nočem vedeti! Ne! Ne! — To ni več človeško! — Tako zveni že vse večere. Čeprav je vse tiho. Zveni v meni. Me kolje, razkraja. — Preden si prišla, sem trepetal pred to pesmijo. Prevzela me je težka slutnja. Spet sem videl mater, kako hodi z razpletenimi lasmi in z gorečimi svečami v rokah pojoč po dvorišču! Tretja vrsta! Tam je! — Prav za prav začetek, ko se začetek približa svojemu koncu in mora potem slediti ono sluteno, nedoumljivo, tisto dogajanje v bolni duši, v omračenem duhu, ki ju mora privedi v smrt ali v odrešenje. — Poslušaj! Ali slišiš! — To je tretja vrsta! — Mračilo se je že, ko sem jo zapisal. Ne vem kako. In zdaj jo imam — tam na papirju — in dol! — doli na dvorišču. Ko sem jo za-

pisal, mi je bilo, kakor da je nekaj počilo. Vse se mi je ustavilo. Saj — strašni in dobri Bog! — Jaz nisem bolan! Ne blaznim. Še ne blaznim! Pa vendar, ko mi zapoje ta tretja vrsta in mi vsega zmanjka, slehernih tal, me nekaj pihne v črno, mi je, da sem res blazen. Ne, ne, ne morem je dojeti. Bil sem pri zadnjih znamenjih — o, kako se je vlekel čas! — ko sem mislil, da moram zblazneti. Pisal sem z naglico, da se mi je pred očmi meglilo. Bil sem slep. Kako sem se bal, da česa ne izgubim! Da ne izgubim najneznatnejšega odtenka barve, najneznatnejšega odtenka glasu. Potem pa, potem, ko sem mislil, da mi že ničesar več ne more uiti, na koncu tretje vrste, sem iznenada pričel padati v neizmerno globino. Vse se mi je razblinilo. Udaril sem z glavo ob tipke. Zagrmelo je. Neviden bič se mi je opletel okoli telesa. Planil sem kvišku. Še so donele strune. V njih je bil fanfarsko pojoč glas. Tudi ta mi je ušel. Da, da, pa konec mora priti. Zmiraj mislim, da moram zdaj — zdaj nečemu priti na sled. Da se mi mora vse to grozno, kar je v naši hiši in okoli nas, razodeti. Maščevanje jel Maščevanjel! Vem! A ne morem ga prijeti. Ko bi ga mogel zgrabiti, bi vse splahnelo, bi se vse zravnilo, umirilo, v duše bi spet posijalo sonce in vsi bi pričeli iznova živeti. — Gabrijela, časih te občudujem, da bi pred teboj klečal, časih te sovražim, da bi te ubil! Kako moreš biti tako neznosno mirna, tako obupno dobra, zdaj pa zdaj kruta, da bi vse zdrobila v prah, potem spet tako nežna in tiha, nebeško molčeča, da ti človek vsako željo, vsako misel bere iz oči? — V meni je pa nenehoma neka strahotna nejasnost, vihar tisočerihi, med seboj se bijočih vrtincev. Slišiš! — Ta pesem, ta groza, ki razbija s svojim tihim, srebrnim glasom možgane, da mi je, kakor bi padala po lobanji ostrorezana kladiva. Le kako sem mogel? — Devet praznih vrst v eni ur! Za eno samo vrsto tisoč križajočih se glasov! He! Kdaj se že vendar sam ulovim? Da bi nehal loviti to blazno pesem križevega poja! To, to je maščevanjel! To je maščevanje za Šternov greh! Za njegovo izzivanje Boga, za

njegov bogokletni zločin, da je najboljšega med najboljšimi dal križati! — Da, tebe sem zadnjič — večer je bil podoben nocojšnjemu — slišal in videl, ko si stala pri oknu in gledala mater, ki je z razpuščenimi lasmi, z gorečimi svečami v rokah pojoč hodila po dvorišču. In ti si ponavljala njene tenke srebrne glasove. Zbežal sem z doma, in ne vem, kaj sem bil tisto noč počel. Zelel sem si le to, da bi, ko se vrne na domov, tudi tebe ugledal blazno! Ti, ti poznaš to pesem križevega potu! Samo po materi je nisi mogla posneti! — Kje si jo pobrala? Morala si jo doživeti! — Tajila boš! Vem! Ti sebi in svetu vse utajiš, da se ne čutiš ne pred seboj ne pred svetom nič odgovorno! Jaz pa vem, da si prav te pesmi ne moreš utajiti! S krvjo je zapisana. Vem, vidim te, da si jo doživela! Povem ti! Čuj! — Dva si nekaj zabrenkata in eden postavi piko in je še tako neznaten napev lahko doživeti vsega vesoljstva. V tebi se je rodila. In čudno — da nisi že zblaznela! A tudi ti si že pogubljena! — Zato jo tako dobro poznaš! Zato praviš: Ariel, potrpi! To je zelo lepo! — Ta prekleta tretja vrsta! Sam Bog te je moral pripeljati v najnesrečnejšem trenutku k meni! — Nič ni lepa! Strašna je! — A tebi je lepa. Zato si tako neznosno mirna, tako oblastno kruta, da človeka izven sebe že več ne čutiš — ker uživaš trpljenje kakor zapita počestnica

kokain, ker uživaš v podobi svoje bolne duše lastno zmaličenost srca, — in te ni strah, da s to svojo že na zločin meječo zmaličenostjo zastrupljaš še druge! Haha! Štorni smo! Luciferji in ti si njihova trenutna vladarica, ki bi bila rada Mesalina, pa si ne upač biti niti najnavadnejša zakonska žena! Sliši! Nel! Vpijem, da bi prevpil sebe in vse vas, ki nenehoma hinavsko klečite in pretakate solze, a vam ne nedostaja ničesar drugega, kakor da bi vas nekdo v vašem namišljenem trpljenju vsako jutro s pasjim bičem pognal okopavati! Nel! Vpijem! Jaz nočem ne tega vašega namišljenega trpljenja ne nikakršnega drugega. Nočem križevega potu! Sliši! Imejte ga, če ste ga tako velikodušno dali svetu, da beži od vas že sleherni še tako pokvarjeni otrok! — Kaj! Vidim te! — Gledam te, kako se vsak dan hliniš pred altarjem! Prešestvuješ! Prešestnica prešestnic! O, vidim te, vidim lažnivo svetnico, ki šepeče ime posvečenca Gospodovega, ime lastne žrtve, ki se je v svojem pravičnem ponosu visoko vzpela nad teboj prešestnica prešestnic! Vidim te, kako šepečeš, celo v molitvi prešestvujoča: Pav...«

»Molči!«

Gabrijela je divje vzkriknila in se grozeče sklonila k Arielu sikajoč:

»Si slišal! — paglavec!«

»Sem!«

D A L J E

AMERIŠKA VELIKODUŠNOST

Navzlic krizi se dobrodelnost v Jenkijevini še ni posušila. Društvo John Price Jones Corporation, ki je poslednjih 7 let pobila sleherni rekord ameriške filantropije, javlja, da je lani razdelila v New Yorku, Chicagu, Washingtonu, Baltimoru, Bostonu in Philadelphiji nad 148.000.000 dolarjev, proti 105.910.706 v letu 1936. Lani so dobrotniki poklonili dve darili v vzgojne in slične namene, prvo 50, drugo 15 milijonov dolarjev. Vseučilišče Yale je prejelo 10 milijonov dolarjev za raziskave.

KONSERVIRANE CVETLICE

V državi Iowa (USA) imajo botanični zavod, ki je izdal navodila za konserviranje cvetlic. Po teh navodilih je treba cvetlice na predvečer domnevno zelo sončnega dne močno zaliti. Popoldne tega dne je treba odrezati cvetlice, jih spraviti v neprodušne steklene posode ter jih ohraniti v hladni omarji s temperaturo 0 stop. C Po enem mesecu so cvetlice prav tako sveže kakor da bi jih bili utrgali pravkar na vrtu. Najboljši so bili poskusi z nagelnjaki in lilijami. Gladiole se ohranijo sveže tri tedne.

H. Wagner: DEKLE POD LIPO

IZ LJUBLJANE ČEZ POLJANE

ANTON DEBELJAK

Hodil po zemlji sem naši
in pil nje prelesti

O. Zupančič, Duma.

Slovo bo treba spet jemati, se v druge kraje bo peljati, so nekajkrat prepevali v ljubljanski »Džungli« ob začetku meseca, ki ga je Megiser točno sto let po odkritju Amerike krivo nazval kozoprsk. Zdelo se mi je, da mene kličejo, naj vendar že za nekaj časa odrinem iz »kogakavske« dežele, ki je del kajkavske. Prav takrat sem čital knjižne vzorce iz druidske Galije, vmes verze »Abred«, t. j. potovanje, kjer neimenovani pevec vabi človeka na gore, na gore, na strme vrhe... Abred se ne sme zamenjati s »Tapred«, zagrebškim tovrnim avtomobilskim podjetjem, ki Ahasverom olajšuje klatarjenje po okrogli mašini, včasih seveda z znatno zamudo, kakor se je nedavno primerilo z nemškimi izletniki iz Rajha.

Tokrat me je klicalo proti rodni Dolenski. Ako marate z menoj, vas bom tja »badiuril«. Zmenili smo se torej taki prijatelji »ko zlodej«, t. j. veliki (izraz sem prestregel pred Vodnikovim spomenikom v preteklem poletju), da se poslovim od duhovnega središča, ki ga Erna Muser v sonetu imenuje:

z grenkobo ljubljeno
ljubljsko mesto...

morda z isto zmotno podzavestno etimologijo, s katero je pred malo leti v naši drami ruski pesnik Baljmont zagostolel: »Ja vljubljon v Ljubljano« (jaz sem zaljubljen v L.). Naša prestolnica ima tako malo opravka z ljubeznijo kakor poljski Lublin, kjer živi največji mizogin ali ženomrzec. Antonij Skubjak, profesor glasbe, ki je v aprilu 1937 govoril 26 ur zapored o »ženski zlobi«: predavanje je pričel ob 7 zvečer in ga končal drugi dan ob 9 zvečer. Prenehal je le nekaj sekund, da je popil merico mleka in pogoltnil nekoliko jajec. Skubjak je dočista oskubel Evin rod in povedal, zakaj je postal največji sovražnik nežnega spola: gotovo jim je očital tudi klepetavost!

Ob poli 6 zarana sem stopil v mehko vato ljubljanske megle. Prvo bitje, ki sem ga srečal, je bila priletna možinja: slabo znamenje za praznoverce mojega rojstnega kraja. Da odvrnem uroke, sem

obrnil zadevo na smešno plat in pričel v mislih ponavljati stihe:

Po cesti stopa stara baba.
Na zunaj videti je beba.
Zakaj si le pod nosom brba?
Tako počasi dalje biba,
kot da se je najedla boba
ali pa jo morda noga buba?

Te stihe sem skoval v Parizu 1921, posnemajoč Tristana Derëma »kontraso-nance«, t. j. rime, pri katerih se vse ujema razen poudarjenih samoglasnikov.

Pol ure sem meril vlak pred poslopjem, o katerem sem bil več let uverjen da mu Rusi pravijo: voksál, kar sem si tolmačil kot Wagensaal. Nazadnje sem spoznal zmoto: omenjeni izraz pomeni javni vrt in izvira iz angleščine — vauxhall. Ko sem si naposled le izbral osrednji sedež v avtobusu-mastodontu, da me ne bo preveč mikastilo, se pojavi nemška velepotnica in nas nekatere prežene, češ da ima za ta prostor »Platzkarte«. Es ist zum Platzen! sem godrnjal. Človek pride skoraj eno uro prej, pa se mora umakniti šibkemu spolu, ker nima svoje »sedežnice«. Ste že brali o sedežnici? Jaz še ne. Z njo je stvar taka kakor z Nosohodom ali Nazobemom, nazvanim po lat. nasus (nos) in grš. bema (korak), o katerem pravi Christian Morgenstern v Visliških popevkah (Galgenlieder):

Po svojih nosih hodil,
glej, nasobem brez nog.
S seboj mladica vodi
po svetu naokrog.

V slovarjih obče znanih
doslej ga ni nikjer,
saj v mojih zdaj možganih
redila se je zver.

Z nosovi v svet korači
(kot zgoraj) nosohod,
za njim pa se junači
njegov mladč povsod.

O tem slavnem stvoru lahko bereš NRF 1. 7. 1937 pod naslovom A. Théri-ve, Pierrot pendu.

Ker dobijo sedežnice zgolj potniki dolge vožnje, smo hoteli v drugi avtobus. Da bi nas pridržal, je šofer tvezel o mnogih delavcih, ki si jih spotoma naloži v Stični to prevozilo. Prepričali smo se, da je bilo to pripovedovanje iz trte izvito. Dasi smo sedli v drugo Noeto barko, vendar nismo dobili napoveda-

nega prirastka. Nekaj časa smo se ukvarjali tudi z mislijo, da bi se dali potegniti oni pošasti, o kateri poje Detlev von Liliencron (Blitzzug):

Quer durch Europa von Westen nach
[Osten
Rüttelt und rattert die Bahnmelodie...

t. j. preko Evrope z zapada k iztoku hrka in mrka železni napev. (Ta prevod, četudi netočen, sem dal na željo tistega čitatelja, ki misli, da mojih citatov v Zisu 99% odjemalcev ne razume! Po moji sodbi dela premnogim krivico.)

Moji rojaki Potočani so njega dni hodili v beli svet čez Kurešček in Barje. Odtod morda neke besede, ki so lastne samo tej progi: Loški potok—Lašče—Ig. Tako n. pr. »dobelje«, sposoben. Gotovo pa si ni nobeden naših višarskih romarjev mislil, po kako znamenitih tleh koraka, stopajoč po pravadni mostiščarski naselbini. Ondaj sem stal na preurejenih utrdbah Ljubljanskega grada in se zatopil v sivo davnino, pri čemer se mi je posilil naslednji sonet o stavbah na koléh:

Stavbe na koléh

Te dni je kaj nemirna barska čreda.
Zato moške se s kopji, kij, koli
postavijo na prežo vse okoli
in res podro mogočnega medveda.

Domá mostiščarje pa skrb ujeda.
Starini, žene in otroci goli,
pri sebi vsak za dobro srečo molí
in »ali jih še ni?« na glas pozveda.

Kako si šibki rod potem oddihne,
ko s težkim plenom prišumijo splavi!

Zvečer od sebe sam drobiž utihne,
poslušajoč o silni lovski slavi.

Ko »Na koléh« se zadnja luč upihne,
še tle oči ko zvezdni roj v višavi.

Profesor Savnik je naš blagajnik ali »kosátar«, kakor se izražajo potoški »hrvatarji«, popisani v SN št. 226 (3. X. 1936.). Njih družice poznajo tudi naziv »kasir«. Eno sem nekoč slišal: »Za moža bi rada takega kasirja, da bodo kar cekini od njega padali!« Dandanes je pač trda za življenj in cvenk. Nedavno sem ujel pomenek: »Ali imaš denar varno naložen?« — »Tako varno, da ga še sam ne morem dvigniti!«

Sicer nismo taki materialisti, toda kaj si češ, brezplačno nam nihče ne postreže. Kdo bi se čudil, da je celo med bogoljubnimi španskimi kmeti mogla nikniti takale krilatice:

Entre Diós y el dinero
lo segundo es el primero.

to je, če tekmujeta Bog in božjak, je drugi prvaki!

Neki sopotnik iz Trsta mi je posodil tednik »Il merlo che fischia e se n'infischia una volta la settimana«, t. j. kos, ki enkrat na teden žvižga in se nate požvižga. Tednik s takim francoskim napisom sem čital že pred vojno. V pričujočem listu sem opazil — če ni bilo to v nekem drugem časopisu — delo: Ivo de Begnac »Vita di Benito Mussolini«. Pisatelj knjige je po vsej priliki slovenskega rodu: Debenjaki so iz Istre. Ako sem postavil enačbo De Begnac-Debenjak, naj me ne posnema kak čitatelj Jadranske straže, da bi v letniku 1937 v spisu »Na moru se ratuje« avtorja razfrancozil: Paul Chack — Poljšak!

De Begnac se mi vidi zgled za vedno večje izraze sožitja dveh sosedov. Med nje bomo uvrstili knjigo, ki jo piše general diplomat Visconti Prasca »La Jugoslavia«, pa morda tudi Carla Sforze »Evropa i Evropejci«, ki jo z Maixnerjevim uvodom objavi zagrebška Binoza. Conte Sforza je za zblizanje z nami napisal tudi delo Peter I. in Nikola Pašić (Le Monde Slave, april 1937).

Avtobus se podi, kakor da divjá tatarska tatinska konjenica za njim. Kakor srečamo vozove z drvimi, se manj drvimo. Ali je varno s takim nepočakanim šoferjem? Na njegov voz bi spadala sv. Terezija, ki jo tolikanj hrepenela po smrti, da je rekla: »Umiram, ker ne umrem« (muero porque no muero). Potem pa ta trobental! Človeku se zdi, da bo oglušel, kakor so že mnogi potniki izgubili sluh radi brnenja na aeroplanu. Na drugi strani pa se naglušnost dostikrat odpravi z akrobacijami (svedri, zanke, zavojice) kakršne počenjajo drzni piloti. Tako so vsaj dognali ameriški učenjaki, če smem verjeti dnevniku J. des Débats 14. X. 37.

Seveda naš šofer se ne misli meriti z ameriškim, ki se drže gesla »take it easy« (vzemite to na lahko, ne razburjajte se), a tudi ne z Angležem G. Eystonom, ki je v preteklem decembru potolkel vse rekorde: 501 km 177 m na uro. Ta vražji krst se opaja z brzino kakor mi z brzaminom (berzamin = neka trta). No, pa še mi ohranimo mirno kri, da bomo vredni udeležiti se velikega svetovnega kongresa v Rimu pod geslom: Delo in veselje!

Avto reže tunel ali predor skozi ljubljansko in barjansko meglo, ob strani bežijo njive s koruzo in sirkom. Besedo sirek sem naletel prvič ob svoji prvi

spovedi v izpraševanju vesti: »Ali sem sirek popasel?« V Loškem potoku sirka ne poznamo, vendar sem iz previdnosti, da ne bi kakega greha zamolčal, izjavil skozi mrežo: »Pa sirek sem popasel.« — »Beži, beži, kje ga boš popasel, saj ga ni pri nas!«

Brzinomer hitreje briše rosno šipo, kolikor hitreje mi roso brišemo po cesti. Sopotovalec iz daljnih zapadnih krajev pripoveduje grozljive zgodbe o ljudeh iz naroda, ki ga opeva mehiški pesnik Amado Nervo: kadar sem sam v sobi — da se rešim vseh nepredvidenih stvari — skrivam v svoji obleki razpelo in nabito pištolo... S temi zapadnjaki se ne bomo nikoli povsem umeli. Ni li prav povedal Kipling:

SLOVENSKI KORENI V NEMŠKEM IMENSTVU

Ko je žil 16. V. priobčil kratek posnetek iz članka prof. dr. K. Knielyja o slovenskem izvoru Roseggerjevega prilinka, ni slutil, da omenja pokojnika. »Tagespost« od 29. V. namreč označuje nadaljnji prispevek istega slavista Die Hohe Veitsch z besedami: »Iz zapuščine...«

Rajni učenjak poudarja, da so alpski Slovani med 6. in 9. stol. posebno radi trebili svet po dolini Murice, češ redko kateri del nemškega štajerja nudi še danes toliko staroslovenskih osebnih, ledinskih ali potoških nazivov kakor podobje »male Murec«, zabeležene v listini že l. 860. kot »Moriza«. Po zmagi Karla Vel. in po bajuvarski kolonizaciji Vzhodne krajine so se Slovani tod še kaj žilavo držali.

Tako našteva Kniely iz nemškega imenoslovja zgled: Sölsnitzgraben (železo), Stanz (o. 1150 Stawenz) kakor Stainz po izrazu za kishlo: ščav, ščava, ščavje, ščavnica; Fresnitz (breznica), Feistritz (bystrica = hudournik, prvi pomen za bister = uren); Masinggraben (mačnik = potok, kjer se lan moči), Glabockengraben (globok); Fröschnitz (bročnica, rdeči potok).

Takisto so Slovani poselili in krstili ljubko Bičjo, v tej obliki zabeleženo 1243., kot Veitsch pa že 1328. Pred seboj imamo pridevnik samostalnika b i k, Stranska panoga Male Bičje doline (Kleinveitschertal) se še dandanes imenuje Taurisgraben, »turež«, kraj, koder se potikajo turi, veliki biki, divji bivoli. Istega porekla je gornještajski Turrach bei Murau (o. 1080 Turah). Drugi del sestavljenke utegne biti staroslovenskem. aha (voda, aqua). Med slične slovensko-nemške splooverke šteje Kniely: Pinka (860 Peinica), penasti potok ali Gnaz (891 aqua Knesaha, knezova voda). Lahko bi pa bil naš avtor še pripomnil, da je cela vrsta nemških imen na —ach slovenski množinski mestnik: Göriach = v Gorjah.

East is East and West is West

And never the twain shall meet...

ali po domače: vzhod je vzhod in zapad je zapad in nikdar se ta dva ne srečata?

Mleševo... Sonce je pravkar predrlo gosto pernico meglá in kuku! pokušalo na skladanice tramov, na drugi plati ceste na kope otave ali morda vnuk, ki me je spomnila potoškega pregovora: Kdor po mali maši kosi, na peči suši... No, mali šmaren bo šele jutri in ta kraj ni tako visok kakor moje rodišče. Čim uzre naš tovariš napis: Gostilna Eržen, pogrunta naprej in nazaj čitljiv izrek: Tone Erženu ne žre enot.

Dirkamo skozi Gorenjo vas, pred nami beži potok nalik sivemu traku, ob katerem besopetec pase kravo ujetnico na motvozu.

Zgodaj zabeležena oblika Turah je torej potok ali grapa, koder gospodarijo turi. Za Gorenje Avstrijsko navaja K. dva potoka, katerih nemški naziv kaže na bivališče istih živali: Aurach (prvotno Urah) in Auerbach (896 Urpah). Tudi v solnograški listini iz 12. stol. stoji blizu Radstadta vodotočina Turah).

V življenju poganških Slovencev ima tur veliko vlogo. Kako je bila ta žival razprostranjena, kažejo mnoga imena po slovenskih tleh: Turjak, Turje, Turič, Turovo, Tursko... (V Krajevem leksikonu 1937. se čredijo še: Turja glava, Turjanci, Turjanski vrh, Turiška vas). Po tej živali se pri nekaterih slovenskih plemenih imenujejo binkošti: turice, trjaki. (Pieteršnik ima pomislek ob tej razlagi in kaže na obliko: trojaki).

Dokaj redkeje se pojavlja v krajevnem nazivanju podstava blk, ki se rabi včas tudi kot osebno ime. Kniely pozna Feitschergraben (Traboch im Liesingtal), na Kranjskem vas in potok Bičje (1058 Bizi), v Galiciji Bykov. Ako bi pogledal v omenjeni Leksikon, bi trčil še na zaselke: Bič, Bičevje. Poslednji izraz je pač eno in isto z močvirsko rastlino »bičjez«. Pieteršnik ima bič bic (juncus effusus), ki ga primerja s srvm, binez, binz. Kdor ve za ljudsko izreko teh krajev, bi mogel presoditi, ali ne tiči tu slabo zapisan polglasnik: bač = boč, vodnjak, v katerem voda sama izvira iz tal. Zadnja dva korena sta izključena pri Veitsch, ker polglasnik ne bi bil prešel v dvoglasnik in ker nosnik ob nastajanju nemške oblike še ni bil izginil. Zato privzemimo K-ovo tolmačenje. Glede začetnega b je reči, da so ga Nemci prevzemali kot f: blato Fladnitz, Fladenbach, Flattendorf, Flatschach; bor Fehring (1265 Voeringe), Fernitz (1209 Vorenze), Frindorf (1147 Vorinnendorf), Frein (1348 Vairintal); breza Fresen, Friesen, Fresing, Fresnitz; bystr (deroč, nagel) — Feister, Feistring, Feistritz.

NK

PRED DVAJSETIMI LETI

Brskal sem po knjižnici in slučajno mi je prišla v roke knjiga »Die Karikatur im Weltkrieg«. Bežno sem jo prelistal. Dojem, ki ga je napravila name je bil pač isti kakor pred 20 leti, ko sem jo kupil v neki dunajski knjigarni. Tisk na tako zvanem »vojnem papirju« precizen, vsebina rafinirano sestavljena, da bi knjiga vsaj na videz bila objektivna a vse skupaj propagandno štivo za naivneže, ki jim pač ni bilo znano pravo stanje na bojiščih.

Ozlovoljen sem jo hotel položiti na omara, ko pače iz nje neko vabilo. Vzel sem ga v roke in prebral.

P. n. g. . . . Potpisani odbor časti se pozvati Vaše gospodstvo sa obitelji na »Svečanu proslavu« stogodišnjice rođenja našeg velikog pesnika Petra Preradovića, koja će se u Beču obaviti u ponedjeljak dne 13. maja 1918. u srednjoj dvorani bečkog Konzerthausa III. Lothringerstrasse Nr. 20. Početak tačno u 6½ sati na večer. Odbor: Začasni predsednik: Sveučilišni prof. Dr. Vatroslav vitez Jagić dvorski savetnik, član gosposke kuće itd. itd. Predsednik: Dr. Anton Korošec, zastupnik na car. veću; Benito pl. Bersa, skladatelj; dr. Josip Macan; Dr. Josip D. Nagy, tajnik u financ. ministarstvu; Dr. Miroslav Ploj, senatski predsednik; Dr. Karlo Radonić, klinički asistenski lečnik; Dr. Milan Rešetar, sveuč. prof.; Prof. Vjekoslav Spincić, zastupnik na car. veću; Dr. Josip Škarica, vrhovni lečnik dvorske i državne tiskare; Dr. Ante Tresić-Pavičić, zastupnik na car. veću; Dr. Božidar Vukotić, zastupnik na car. veću; Ivan Buratović; Petar Barbić, cand. iur.; Fran Brückler, stud. exp. acad.; Jozo Kamušić, vand. iur.; Radovan Neuman, cand. ing.; Ante Likar, cand. iur.; Ljuba Rakićeva, cand. med.; Božidar Ribić, cand. ing.

Dobrovoljni prinosi primaju se sa zahvalnošću (eventualno poštom na skladatelja Benito Bersa, Wien V. Margarethenstrasse 47/9). Cist prihod bit će namenjen delom za Krekov spomenik a delom za siročad naših krajeva.

Raspored: 1. Pozdravni govor predsednika odbora. — 2. Preradović kao pesnik, Dr. Tresić-Pavičić. — 3. Sevdik: Holka modrooka — za gusle i glasovir — Milan Jovanović i Mira Malančec. — 4. a) Jelica b) Primorska pjesmica (Na vrh neba) c) Kad?... Preradovićeve pesme uglazbio B. Bersa peva Martin Blažeković. Odmor. 5. Preradovićevo kulturno delovanje — Prof. Spincić. — 6. Petar Preradović: Oda recituje Božidar Ribić. — 7. Čajkovski: Arija iz Onjeginja peva dvorski operni pevač Julije Betetto. — 8. a) A. Suk: Legenda b) Rahmaninov: Humoreska — — — virtuozi na glasoviru Ante Trost. — 9. a) Iv. Zajc: Treća mletačka elegija b) B. Bersa: Crni dan od Preradovića — operni pevač Marko Vušković. — 10. B. Bersa: Zora puca od Preradovića, peva zbor, na glasoviru prati Mira Malančec.

Srednja dvorana Konzerthausa je bila

polna in vsi smo občutili, »Da zora puca, biće dana« vzlic temu da so naši ljudje v Judenburgu in v Radgoni preživljali najtežje dni in da se je smrtno bolna monarhija pripravljala na masčevanje nad brati Čehi v šumadinskem Kragujevcu in na Plavi. Največ nas je bilo pač takih, ki smo siuteč ofenzivo na Plavi izkoristili tako imenovani »Hochschulsstudienurlaub« in šli rajši na Dunaj in v druga visokošolska mesta na precej problematične študije kakor pa bi prelivali dragoceno kri. Pred prireditvijo se je govorilo, da bo dunajska policija prepovedala prireditev oziroma intervenirala med prireditvijo in zato nas je bila večina »dopustnikov« v popolni »Feldadjustierung« pištolami in sabljami in bili smo pripravljeni, da se zoperstavimo vsaki tudi najmanjši policijski intervenciji.

Cela prireditiv je bila veličastna in najlepša manifestacija jugoslovenstva. Policijski komisar in zastopnik vojaškega poveljstva, ki sta sedela v parterju, sta se vedla prav dostojno in rista reagirala na bučne ovacije, ki jih je seveda največ prirajala galerija, kjer smo se zbrali dijaki, saj za nekaj časa prosti vojnih tegob na fronti.

Po končani prireditvi smo šli v večjih in manjših skupinah po »Ring« na sprehod. Od daleč so nas opazovali policaji, ali tudi oni so se vedli povsem mirno, kljub temu, da so naše mlade duše preklepevale od zanaosa in smo tudi tu dali duška svojemu razpoloženju.

Meseca junija se je začela ofenziva na Plavi. Naši tovariši, ki niso imeli sreče, da bi bili v varnem zavetju visokošolskih študij, so trpeli in padali. V kavarni Beethoven, shajališču slovenske studentarije, sem prebiral novice in obvestila vojaške komande o ofenzivi ter se bal, da nas ne pokličejo pred časom spet nazaj v gornjelaško ravnino. Ofenziva je bila končana. Tudi mi »dopustniki« smo se vrnili h polkom. Marsikaterega tovariša in dobrega prijatelja nisem našel več. Postal je žrtev nemške junijske ofenzive. T. K.

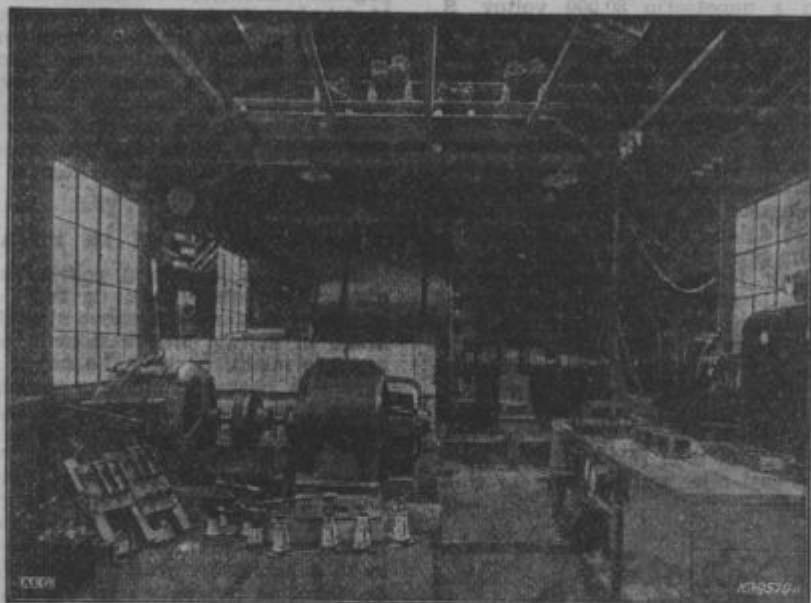

TEHNIČNI OBZORNIK

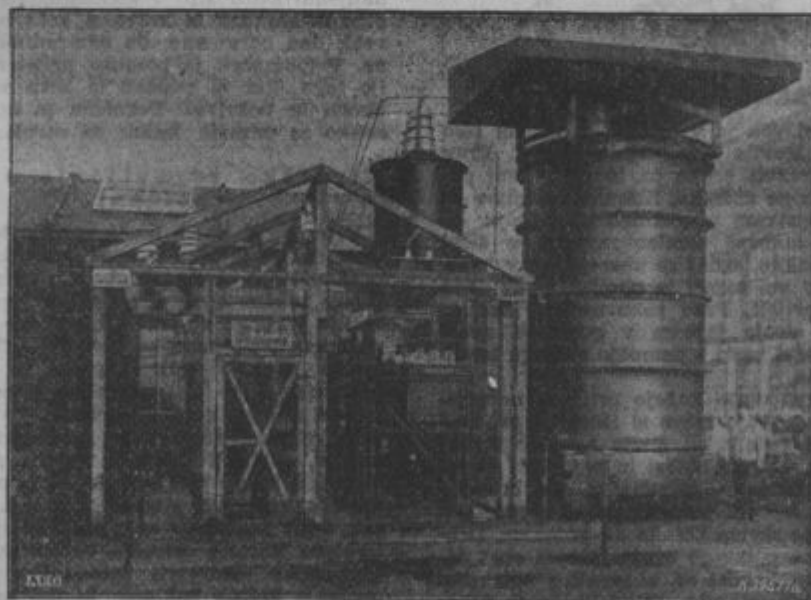
JUBILEJ UMETNE STRELE

Pred 25 leti je prišel v obrat prvi laboratorij za preizkušanje učinkov kratkega stika v električnih strojih in napravah. Ta

čas so inženirji točno obvladali konstrukcijo električnih strojev in električnega omrežja. Vse te reči je bilo lahko povsem točno vnaprej izračunati. Velikanske preglavice pa so od nekdaj delala elektrotehnikom stikala in pretikala za izredno močne toke in visoke napetosti. Pojavi, ki tu

Prvi laboratorij za poskuse z visokimi električnimi napetostmi.

Transformator za proizvodnjo visoke napetosti v prvem laboratoriju

laboratorij pomeni važen mejnik v razvoju elektrotehnike. Zlasti današnje visoke napetosti bi bile nemogoče, ako se teoretična spoznanja ne bi zmerom sproti prilagodila resničnim potrebam v obratu. Za zgo-

nastopajo, se še zdaj ne morejo obvladati z računom, ampak samo s praktičnimi poskusi, ki so zelo dragi, in se je industrija šele v skrajni sili odločila, da jih sistematično prouči v posebnih laboratorijih.

Prvo električno omrežje z visoko napetostjo je začelo obratovati celih 25 let prej, preden so v laboratoriju velikega elektrotehničnega koncerna AEG šele dognali, kaj se prav za prav godi, kadar se prožijo stikala v tem omrežju. Prve naprave v tem laboratoriju so omogočale poskuse z energijo 150.000 kilovatamperjev trenutnega učinka in z napetostjo 80.000 voltov. S pomočjo teh naprav so inženirji že v kratkem prišli do dragocenih spoznanj, ki so jih kasneje praktično izkoristili pri konstrukciji modernih oljnatih stikal. Tu se je šele odkrilo, kakšno vlogo prav za prav igra v stikalih zrak, ki se razžari od električne iskre pri prekinitvi toka, kako se vedejo kontakti pri različni brzini odklopitve itd. Polagoma so elektrotehniki oljnata stikala tako daleč razvili, da se je lahko z enim samim brez nevarnosti odklopil električni učinek 100.000 kilovatov amperjev pod napetostjo 80.000 voltov. Danes je prvotni laboratorij seveda popolnoma moderniziran in se v njem lahko eksperimentira z neprimerno večjimi napetostmi in učinki. Ti so zlasti potrebni za proučevanje najmodernejših visokonapetostnih stikal, pri katerih silnega električnega obloka, ki bi nastal med razklenjenimi kontakti ne pogasi olje, ampak stisnjeni zrak ali drugi plini. —IČ

REKORDNI »NOSovi«

Človeški voh je v primeri z vohom zelo velikega števila živali slabo razvit. Prav posebno razvit organ pa imajo v tem pogledu mnoge žuželke. Zbiralci metuljev se s tem dejstvom pogosto okorišajo. Če postavijo namreč samico metulja v žični kletki k oknu, tedaj se zberejo tja v kratkem času vsi samci iz okolice in se dajo udobno prijeti. Prav tako najdejo ose, ki odlagajo svoja jajčeca v gosenice, svoje žrtve v prvi vrsti s pomočjo svojega izrednega voha.

Nekatere vrste kažejo pri tem neverjeten »nos«. Svoje žrtve si iščejo n. pr. med ličinkami žuželk, ki živijo nevidno življenje v notranjosti stebel in vej. Svoj organ za vlaganje jajčec zapličejo v vejo in zadenejo z nezmotljivo sigurnostjo mesto, pod katerim se skriva ličinka ali gosenica. Druge žuželke polagajo svoja jajčeca spet samo v večje ličinke os, ki bivajo v notranjosti — živih gosenic. Z »rekordom« pa se lahko pobahajo nedvomno tiste žuželke, ki oboje kombinirajo: skozi rastlinsko steblo zapličejo svoj organ za vlaganje jajc v gosenico in skozi gosenico v osje ličinke, ki živijo zajedalsko življenje v gosenici. . .

IZ PRAKTIČNE MEDICINE

O cigaretah brez nikotina

Francoška zdravnik Bernay in Faure sta raziskovala vprašanje, kakšen vpliv imajo cigarete z zelo malo nikotina na izločevanje želodčnih sokov in da-li se v tem pogledu razlikujejo od normalnih cigaret. Med kajenjem sta poskusnim osebam vsakih deset minut s tenko cevko odjemala po nekoliko kubnih centimetrov želodčnega soka. Pri tem se je izkazalo, da povzročajo cigarete brez nikotina isto takšno izločevanje kisline kakor navadne cigarete. To izločevanje, ki ga kajenje pospešuje, torej ne gre na račun nikotina, temveč drugih sestavin tobačnega dima. dr

Koža na glavi in zdravje

Izsušena, z luskinami pokrita koža na glavi je neredko znak, da tudi splošno zdravstveno stanje človekovo ni takšno, kakršno bi moralo biti. V takšnih primerih moramo misliti na to, kako naj si zdravje okrepimo, poskrbeti moramo za dobro prehrano in za hrano, ki vsebuje mnogo vitaminov, kakor solato, presno sadje, mleko, maslo, sir in črni kruh. Tudi ribje olje ima v tem pogledu ugoden učinek. Seveda pa moramo obravnavati tudi kožo na glavi samo. To storimo najbolje na ta način, da raztopimo 30 gramov boraksovega praška in 15 g kafrovega praška v litru vrele vode, tekočina naj potem tri dni stoji in jo le tu pa tam malo premešamo. Potem jo nalijemo skozi sito v steklenico. S to vodo iz boraksa in kafe si kožo na glavi vsak dan odrgnemo, da odstranimo luskinke. Pripomoček je posebno prijeten zavoljo tega, ker ni masten in zato ne maže blazin in pokrival. Tekočina je uporabna enako za odrasle, kakor za otroke. zdr

Kirurško zdravljenje srčnih bolezni

V prejšnjih časih se je zgodilo le tu pa tam, da se je kirurg upal operativno obravnavati po strelu ali ubodu ranjeno srce. Danes takšne operacije niso nič posebnega več in kirurgu so izdelali različne metode za operativne posežke tudi pri težkih boleznih srca, ki jih drugače ni mogoče ozdraviti. Tako je romunskim zdravnikom uspelo s posežkom ob srčnem žilcu, kar zahteva sicer zelo velike spretnosti in izkušnje, odstraniti napade angine pectoris. Treba je tu prerezati žilce, ki posredujejo napade krčevitih stiskov v srčnih arterijah. Prav tako je v zadnjem času uspelo z izrezom ščitnice oziroma velikih delov tega organa ozdraviti zelo težke primere obolenja srčnih poklopk, ki mu na noben drug način niso mogli do živenga. Seveda niso vsi bolniki primerni za takšne operativne posežke, vendar pa je upanje, da bo mogla ta panoga zdravljenja težkih srčnih bolezni še v mnogočem napredovati.

FOTOAMATER

Poletna veselja

niso dolgočasna, dolgočasna postanejo šele tedaj, če iztrgamo ljube soljudi iz njihove sproščenosti in jih prisilimo v postavljene skupine in jih pri tem z dolgimi pripravami in navodili zmotimo v živi neposrednosti. Kdor si lahko privoščiti izkušen fotografski model, si lahko oblikuje »motive« po lastnih zamislih. Za navadne zemljane in fotoamaterje pa obeta nasprotni postopek največ uspeha: stvari in prizori, kakršni so, naj nam vdahnejo ideje za naše posnetke, naj nam jih tako rekoč šele zbude. (»Der Perutz-Kreis«)

Za takšno snemanje, za snemanje živih poletnih spominkov, pa moramo biti seveda pripravljeni že vnaprej. Aparat moramo tako zasloniti, da dobimo polno ostrino od osredja do daljave, in zaklop mora biti naravn na kratek moment od 1/50 do 1/100 sek. za hitre gibe še manj. Takšne momente nam omogočajo samo zelo občutljivi filmi in ker moramo biti pripravljeni na to, da bomo pravi izrez dobili šele pri povečavi, mora biti tvorivo tudi zelo drobnostno. Moderne drobnostne emulzije z občutljivostjo okrog 17 stopinj DIN so najbolj primerne tudi v poletnem času, ko nam svetlobe drugače ne manjka.

Fotografske montaže

so tisto področje fotografske umetnosti, ki ga naši amaterji najbolj zanemarjajo. To je sicer umljivo, ker zahteva idejnega osnutka že v človeku samem in malokomu je dano, da bi bil z idejami iznajdljiv. Vendar pa bi moral vsak amater napraviti nekoliko poskusov, kako bi se mu ta stvar obnesla.

Tehnična stran montaž je v splošnem preprosta. Pred vsem moramo imeti na razpolago slike, ki so po neki ideji medsebojno zvezane in ki naj v sestavi svoje celote ali svojih posrednih delov neko misel ilustrirajo. Potem potrebujemo polo risalnega papirja. Oster nož ali škarje in lepilo je vse, kar nadalje potrebujemo.

Preden pričnemo s pravim delom sestavimo razpoložljive slike v manjšem formatu kontaktnega odtisa ali pa že v povečavi in poskušamo določiti obrise bodoče montaže. Trajalo bo vedno nekaj časa, preden bomo zložili vse tako, da bo ugodno za oči in da bo povedalo to, kar smo mislili povedati. Glavno delo je potem čisto in natančno izrezavanje slik. Paziti moramo, da ne odrežemo preveč ali premalo in da se bodo obrisi ene slike zlagali z obrisi druge. Robove slik na zadnji strani potem s finim nožem ali britvico zbrusimo, da bodo prehodi iz slike v sliko čim boljši. Sicer pa te prehode pozneje še pazljivo zretuširamo, da ne bo brez nadaljnjega opaziti, kje se končuje ena slika in kje začneja druga. Še prej pa prilepimo prirezane in izrezane slike na risalni papir. Tako dobimo predlogo montaže, ki nam jo je treba samo še reproducirati.

Tehnika je, kakor rečeno, preprosta, delo pa prilično težavno, ker zahteva velike pozornosti, da o okusu niti ne govorimo. Z nekaj vaje, z izdelavo nekoliko enostavnih montaž, dobimo kmalu potrebno rutino. Od tega do dobrega, iznajdljivega sestavljalca montaž za vsakovrstne reklamne in druge namene, je pa seveda še velik korak. Ne moremo se pohvaliti, da bi imeli kaj mnogo mojstrov te stroke in tisti, ki jih imamo, se ne morejo pritoževati, da bi jim manjkalo delo in zaslužka.

Pokrajine in arhitektura

lahko silno pridobijo, če poskrbijo za slikovito osredje. Drevo, ki mu veje od zgoraj ali od strani molijo v sliko, bo plastično poudarilo motiv v osredju. Mlado dekle, ki gleda v daljavo in obrača aparatu hrbet, nam da sodoživljati pokrajino. Objektiv ustanovimo na srednjo razdaljo med osredjem in ozadjem ter ga nekaj zaslonimo, da dobimo oboje ostro.

Nalepljene slike,

ki bi jih radi odlepili s kartonske podlage, obravnavamo na sledeči način:

Sliko položimo s plastjo navzdol na mehko podlogo, karton pokrijemo z debelo, zelo vlažno brisačo in gremo z vročim likalnikom čeznjo. Vlažna toplota, ki prodira, skozi karton, raztopi lepilo in sliko potegnemo potem s kartona brez težave.

Fotoklub Ljubljana: V torek in petek običajna večera. Gospode iz razstavne žirije opozarjamo na dogovorjeni večer. — Člani, ki so se udeleževali klubskih izletov, naj še ta teden izročijo tajništva kopije 6x6 do 6x9 za veliki grafikon.

15. t. m., torej ta teden, poteče rok za vstopilcev slik za III. mednarodno razstavo umetniške fotografije v Ljubljani, rok, ki se za domače avtorje že zaradi izrednega navala inostranih pošilk in zavoljo takojšnje sestave razstavnega kataloga pod nobenim pogojem ne bo prekoračil.

Poročali smo že o velikih uspehih, ki jih je imelo slovensko fotografsko gibanje na mednarodnem kongresu na Dunaju. Slovenski amaterji so se odrezali častno, kakor so navajeni, tudi na veliki razstavi, ki se je vršila v času kongresa. Viden znak za to je sporočilo razstavnega vodstva mlademu ljubljanskemu amaterju, članu FKL, Oskarju Kocjančiču, da je bil za svoja dela odlikovan s srebrno plaketo. Izmed Jugoslovencov je bil odlikovan, kakor je razvidno iz poročil zagrebških listov, že Zagrebčan Tošo Dabac z bronasto plaketo.

Prva julijska številka »Photographie für Alle« daje v posebnem članku za vsakega začetnika dragocene nasvete o pravilnem osvetljevanju v spremenljivih okoliščinah na potovanjih.

»Der Kino-Amateur« založbe Photokino v Berlinu poroča v julijski številki na uvodnem mestu o delu 4. mednarodnega kongresa filmskih amaterjev na Dunaju. »Sami razvijamo in sami kopirajmo« je naslov spodbudnega članka, ki obravnava pereče vprašanje amaterske kinematografije in ki se bo še nadaljeval.

»Der Satrape« piše v uvodnem članku tokrat o snemanju proti luči. Krasne reprodukcije, ki jih zna ta list še posebno skrbno izbirati k svojim člankom, so najboljše priporočilo zanj. Pozornost bodo zbudile med drugimi tri reprodukcije iz najnovejšega dela dr. Alfreda Nawrattha »Indija in Kitajska«, vzor okusnega amaterskega dela z znanstveno vrednostjo.

»Der Perutz-Kreis« je posvetil skoraj vso svojo novo številko snemanju poletnih in kopalnih motivov. Kratki tehniški podatki in razlage k številnim sijajnim slikam te vrste povedo ne samo začetniku, temveč tudi naprednemu amaterju marsikaj, kar manjka o tem predmetu brezpogojno vedeti.

FILATELIJA

Rabljene ali nerabljene znamke

Pogosto se naši zbiratelji sprašujejo, kakšne znamke naj zbirajo, rabljene ali nerabljene.

V preteklem stoletju, ko filatelija še ni bila tako razvita kakor dandanes in je bila tudi kultura lepe znamke večini držav še španska vas je prevladovalo mnenje, da je znamka dobila svoje pravo filatelistično vrednost šele s tem, da je bila uporabljena in žigosana. Zato so filatelisti v tisti dobi zbirali samo rabljene znamke, in posledica tega je, da so dandanes rabljene znamke iz tiste dobe razmeroma dosti cenejše kakor nerabljene. Pri tem so nastale vsaj v večini naravnost neverjetne razlike. Med tem ko stane rabljena znamka malenkost, notira nerabljena v katalogih pogosto stoletne in tisoč mark ali frankov.

Mnenje, da je znamka šele takrat resnična znamka, kadar je uporabljena, pa čedalje bolj izgublja svojo veljavo. Kar so se začele države truditi in izdajajo čedalje lepše znamke, časih prave grafične umetnine, se najde čedalje več zbiralcev, ki se odločijo za nerabljene znamke. Saj je res nekaj lepega, če vidimo v lepem albumu lepo vrsto nerabljenih znamk, še prav takšnih, kakor smo jih kupili pri poštnem okencu.

Kaj pa vrednost teh znamk? Po katalogih imamo izkušnje, da notirajo priložnostne znamke več ko so rabljene, kakor če so nerabljene. To je pač posledica tega, da si večina zbiralcev kupi te znamke nerabljene in jih ne mara ponečediti z različni žigi. Drugače pa je pri rednih frankovnih znamkah, ki krožijo dolgo med obsejstvom in jih ne porabijo po večini samo filatelisti, kakor razne priložnostne izdaje. Tu so nerabljene znamke, zlasti višje vrednote, dosti dražje kakor rabljene.

Po vsem tem bi sledilo, da bi bilo primerne zbirati frankovne znamke nerabljene, razne priložnostne in dobrodelne pa rabljene. Vendar pa govorj proti temu estetska plat filatelije. Navadne znamke so skoraj vselej izdelane precej preprosto in niso zbir. ki v poseben okras. Zato je pač vse eno, ali jih imamo rabljene ali nerabljene. Pri priložnostnih znamkah pa bo prav filatelist, ki ni zbiranec zaradi kataloga, ampak zaradi tega, ker ljubi lepe znamke, kupil in dal v zbirko vselej nerabljene znamke.

Najlažje stališče imajo seveda tisti zbiratelji, ki premorejo toliko sredstev, da si lahko kupijo oboje. Teh je pa žal zelo malo, saj je zlasti pri nas med filatelisti večina takšnih, ki morajo gledati na vsak dinar, ko se odločijo, da si bodo kupili te ali one znamke.

Pri nerabljenih znamkah je še nekaj, na kar moramo zbiralce opozoriti. Gumiranje pri raznih izdajah je čisto takšno, da postane gumi kmalu krhek, ali pa ušmakuje na barvo papirja. Tako se pogosto zgodi, da se nam znamke, zlasti če jih ne hranimo na hladnem in na vlažnem prostoru, počasi pokvarijo. Pri takih znamkah, bi bilo seve-

da treba originalni gumi z znamke odstraniti na ta način, da damo znamke v vodo. Po mnenju filatelstov se sicer s tem vrednost znamke zmanjša, toda če moramo izbrati med tem da bo znamka manj vredna, in med tem da se bo pokvarila, se moramo pač odločiti za manjše zlo. B.R.

Nove znamke po vsem svetu

ANGLEŠKA SOMALIJA: S slikami nosoroga, ovce in zemljevida pri raznih vrednotah, povsod pa tudi s sliko kralja Jurija VI. v medaljonu so izšle nove znamke, in sicer: zelena po 1/4 ana, rdeča po 1 an, kostanjevo rjava po 2 a., sinja po 3 a., rumena po 4 a., vijoličasta po 6 a., siva po 8 a., oranžna po 12 a., zelena po 1 rupijo, škrlatna po 2 r., sinja po 3 r. in črna po 5 rupija.

JAPONSKA: Znamki po 2 in 4 sene sta izšli v novih barvah, in sicer prva v rdeči, druga pa v sinje zeleni. Obe sta bili izdani zobčani in rezani.

MALAJSKA: Izšla je nova škrlatna portovna znamka po 1 cent.

REUNION: Tudi v tej francoski koloniji so izšle nove znamke, in sicer rumeno zelena po 35 centimov, rjava oranžna po 55 c., črna po 80. karminasta po 1 frank in temno sinja po 175 fr.

SIERRA LEONE: S sliko kralja Jurija VI. in pogledom na pristanišče v Freetownu so izšle naslednje vrednote: zelena in črna po 1/4 pennyja, temno škrljasta in črna po 1 p. ter ultramarinska in črna po 3 p. Pogled na Harvesting imata rdeča znamka po 1 1/2 p. in lilasta po 2 p.

SV. HELENA: Nova serija znamk s sliko kralja Jurija VI. ima naslednje vrednote: vijoličasto in črno po 1/4 pennyja, zeleno in črno po 1 p., rdečkasto in črno po 1 1/2 p., oranžno in črno po 2 p., ultramarinsko in črno po 3 p., svetlo sinjo in črno po 6 p., sepiasto in črno po 1 šiling, karminasto in črno po 2 1/2 š., rjavo in črno po 5 š. ter škrlatno in črno po 10 š.

TURČIJA: V rumenkasto rjavi barvi je bila izdana nova frankovna znamka po 3 kuruse.

Zanimivosti

V Avstriji še zmerom uporabljajo bivše avstrijske znamke. Seveda so nekatere vrednote, zlasti nižje, že pošle. Pač pa se dobe kompletne serije še pri centrali za oddajo znamk v Berlinu.

Mešane frankature z nemškimi in avstrijskimi znamkami v vseh mogočih sestavah, pa še s posebnimi žigi so preplavile ves filatelistični trg. Kakor kaže, so avstrijski in nemški trgovci z znamkami pri njih prav lepo zaslužili, vprašanje pa je seveda, ali imajo te mešane frankature razen dokumentarnega še kakšen drug pomen. V Pragi se vrši te dni velika razstava znamk, ena največjih zadnjih let. Podrobno poročilo o njej bomo prinesli, ko se vrne urednik naše filatelistične rubrike iz Praga.

IZ FILMSKEGA SVETA

Angeli varuhi med filmskimi zvezdami

Švicarski potovalec René Gouzy, o katerem je žis že tu pa tam kaj poročal, se je pred meseci ustavil v Hollywoodu, severnozahodni občini mesta Los Angelesa. Občudoval je nekatere okraje po gričkih, koder imajo zvezdniki razkošne vile, zavite v bujno tropsko rastje: vsakovrstne palme, bugenvilije, oranževce, tulipane itd. Obdane so s tratami, vselej skrbno pristriženimi in negovanimi. Povsod vidiš ob hišah klonice ali hleve, prave palače, iz katerih se večasih pojavijo veličastni konji ali pa »superstilne« avtomobili.

Po tratinah se neredko igra zvezdniški drobiž, rdečelična in pialovlasi deca, ki jo nadzirajo brezhibne dojilje oziroma zabavilje. Tupatam sedi na klopi v somraku džentleman krepkih čeljusti in atletskih mišic. Mirno sesa svojo cigareto ali pa žveči svoj »chicklette«, a da niti za časek ne izpusti iz vidika paglavcev, ki se prekopicavajo po ruši in veselo vzklikajo. Če se prepotnik ustavi ter opazuje prizor, ga ti stražniki mrko merijo z očmi in značilno položijo roko na žep s samokresom.

Gouzy si je ogledal stanovanja zvezdnic in zvezdnikov, zabave njihovih frkolinov navzlic mračnim očem nezaupnih Argusov, postavljenih proti ugrabiteljem otrok (kidnapperji so posebno drzni ravno v Hollywoodu, zanje se zdi tukaj »zanimivo« torišče). Zvezdnikov samih ni dobil na pomenek, nekaj zato, ker ne občuduje čez mero mladih božanstev, nekaj zato, ker so težko dostopna. Charlieju Chaplinu na primer njegova žena (št. 3 ali 4?) ne dovoli iti s doma brez njene vednosti. Sme pa se sprehajati po svojih vrtovih, koder je dovolj prilike za pešačenje.

Tem laglje pa je stopil v dotiko s figuranti, statisti ali komparsi, ki so preverjeni, da dobé jutri ali pojutrišnjem znamenito vlogo, svojo bodočo slavo. Ob čaši oslajenega mleka je v baru tako govoril s Čehoslovakom, dokaj uborno napravljenim v kavboja. V Pragi je študiral medicino, v Chicagu bil hiropraktik (strokovnjak za roke, to je terapevtika za bedake, kakršna cvete po USA), nazadnje pa ga je Umetnost (z veliko začetnico) nepremagljivo potegnila v svoj začarani krog. Zato ta M. V. frečka zdaj psi tem, zdaj pri onem podjetju, prepričan, da v kratkem napoti ura njegove slave. Ime, tokrat napisano na košček mastnega papirja, ker nima posetnice, se nam v celoti razodene, kadar se zasveti med losangeleskimi zvezdami.

Obrekovalec filmske zvezde

Humoristični magazin »Dan in noč«, ki je to pomlad v nekem članku grdo oklevetal 9-letno Shirley Templovo, je prenehal izhajati. Menda ni mogel izplačati globe, na katero ga je sodišče obsodilo. »Tukaj gre«, je izjavil pred zborom sir Patrick, odvetnik mlade umetnice, »za najpoglejšo gr-

dlinico, kar si jih more človek izmisliti. Ker se spravlja na devetletno dekle, mi vzbuja članek tak odpor in gnus, da ga ne bom čital pred vami. Na srečo mlada Sherley o tem nič ne ve in odurno bi bilo, klicati jo sem iz Londona za pričo.« Sodni zbor je takoj ustregel. Klevetnik, neki Graham Greene, je obsojen plačati 10.000 dolarjev obrekovanki, 5.000 dolarjev kinematografski tvrdki in 2.500 londonski podružnici. Vsa ta odškodnina je namenjena dobrodelnim zavodom.

PRAKTIČNE NOVOTE

Nov kozarec za vkuhanje

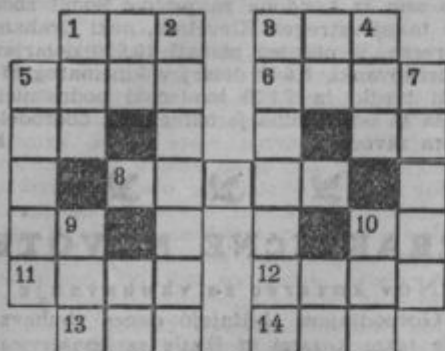
Gospodinjam olajšujejo danes vkuhanje razni kozarci in škatle za konserviranje živil. Če so pa doslej za zapiranje pločevinastih škatel potrebovale kleparjeve pomoči, so jim danes na razpolago posebni zapiralni stroji ali pa tudi škatle z zapori, ki ne potrebujejo zvarjenja ali zapiranja s pomočjo stroja. Novovrsten zapor ima pokrov z gumastim obročem, preko katerega sega zapiralni obroč, ki se da priviti

spet v navoj ob zgornjem robu škatle kakor neke posebne vrste bajonetnega zapora. Če položimo pokrov z ovlaženim gumastim obročem na škatlo, preko njega zapiralni obroč, ki ga privijemo sprva malo na levo, da sede v navoj, potem pa na desno, tedaj je škatla s svojo vsebino pripravljena za kuhanje. Zapiralnega obroča pa ne smemo priviti popolnoma. Zrak, ki uhaja iz škatle pri kuhanju, mora imeti namreč malo izhoda. Nove škatle so bodisi iz pločevine, in sicer iz gole pločevine za zelenjavo in meso ali lakirane za sadje, bodisi iz stekla s pokrovom iz pločevine. Na pokrov lahko napišeš s svinčnikom vsebino škatle, in na mestih, ki so posebno izpostavljena, sta pokrov in škatla ojačena, tako da se ne obrabita že po nekajkratni uporabi.

K R I Ž A N K A

Pinguis

Vodoravno: 1) začimba, 3) kratica za bratsko državo, 5) bogme, 6) grški kralj, ki je svojo mater imel za ženo, 8) zrakoplov, 11) dovtipi, 12) narobe bran izmrli slovanski rod, 13) kosmata odeja, 14) pleme.

Navpič: 1) angleški klic na pomoč (obratnica), 2) aviatik, 3) ime junaka v Uskokovičevem romanu »— Illic«, 4) mačja zver, tudi kolobar, 5) predsednik v CSR, 6) gl. mesto v CSR, 9) kleščar nazadnjak, 10) prebivalec Indije. — Rešitve je treba poslati najkasneje v enem tednu na uredništvo »Življenja in sveta«. Izžrebane bodo tri nagrade v obliki slovenske knjige.

REŠITEV ZLOGOVNICE V ŠT. 1

Navpič: 1) lovska latinsčina + kočevski gozdovi, 2) zapornica - bojda - kačar - gospodična, 3) košuta - korito - riba - govedo - krotilec, 4) margarana - ralo - lama - dobaviti, 5) pikapolonica - kolonizacija. — Za nagrado je bil izreban Fr. Macun, Sarajevo.

AEROPLAN MEČE ŽIVALI NA TLA

Vojni pohod v Etiopijo je pokazal pomen letalstva za vojsko v hribovitem ozemlju. Italijanska aviatika se je odlikovala pri razgledu in razvedu, poleg tega pa je čilo sodelovala pri oskrbovanju živil za moštvo. Ta način so uporabljale že prej britanske čete na severozapadni meji Indije. S padalom se to vrši. Italijani so tako ravnali in še ravnajo v mirnem času, da opremljajo s potrebnimi posadke oddelke od njihovega oporišča, kadar ni cest. Osobito na pohodu skozi puščavo Danakil od vzhoda proti zahodu — blizu 200 km suhega, kamenitega sveta — bi bili težki vozovi ovirali napredovanje in povzročali

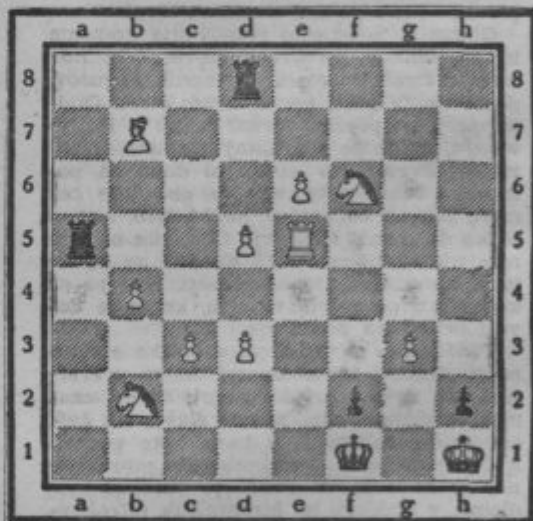
hude nevarnosti. Tako pa je jata avionov — 25 po številu — neprestano zalagala vojščake s strelivom, hrano, senom, vodo. Ker je bilo nebo venomer vedro, so bili oddelki varni slehernega presenečenja, kajti letalci so družili dobaviteljsko službo z izvidniško. Kolona je takisto mogla doseči reko Auaš v deželi Hausov in ogražati železnico Džibuti-Addis Abeba. Spričo hude pripeke kajpak niso mogli dobavljati presnega mesa. Zato pa so spuščali s padali drobnico med vojaščino. Tako so vrgli z viška 72 koz in 2 vola v Sardu. Slično so prinašali živino severni armadi. To je omogočilo pospešen marš po bitkah pri krajih Amba Aradam, Tembien in pri jezeru Ašangi. Od 4. do 22. aprila so tako spravili naprej 400 ton preskrbe.

PROBLEM 245

Sestavil E. Sarrenheimo.

1. nagrada na šekmi Finska—Romunija 1937.

Mat v treh potezah.

Rešitev problema št. 244

Lepota problema je v tem, da grozi bele-mu mat na b7, obenem pa je črni prav lahko pat. Na 1. d7—d8S sledi namreč Dc6—b7+!! 2. S×b7, c7—c8, 3. Dc4 (edina poteza, ki prepreči pat) b5×c4 z remijem, kajti na poljubno potezo belega odgovori črni Ka6—b5. Edina možnost je torej 1. Df4—h6! Dc6×h6, 2. d7—d8D, Dh6—c6, 3. Dd8—c8+.

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ŠT. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO NE VRAČA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR — TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI. PREDSTAVNIK FRAN JER. N. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4,— po raznašalcih dostavljeno Din 5,—